

DR. ROTT NÁNDOR, az országgyűlés környezetvédelmi bizottságának elnöke:

A környezet védelme az emberiség jövője

Mindenekelőtt engedjék meg, hogy megköszönjem a meghívást, mert nagy megtiszteltetés számomra, hogy e nagymúltú egyesület közgyűlésének hozzászólója lehetek. Öröömöm azért is teljes, mert édesapám, nagyapám és családjuk erdészekből állt, akik a Vértesben erdészkedtek évszázadokon keresztül. Gyermekkorom nyarait a Mátra rengetegében töltöttem, így az erdő szeretete életem meghatározója.

A rendszerváltozás után jogász és közgazdász létemre kaptam azt a feladatot, hogy a Parlament környezetvédelmi bizottságának elnöki tisztét lássam el, ahol megismerkedhettem az egész témakör ökológiai, műszaki és biológiai összefüggéseivel. Amikor szakértők segítségével igyekeztem e kérdéskört megismerni, akkor kezdődött el a riói konferencia előkészítése, akkor vált számomra nyilvánvalóvá a felismerés, hogy a tudomány vezette rá a világ kormányait arra, hogy a környezet védelme az emberiség jövője. Az emberiség történelmének legnagyobb kihívásával áll szemben. Leegyszerűsítve arról van szó, hogy vagy sikerül lakhatóvá tenni környezetünket, és megállítani a káros folyamatokat, vagy belepusztulunk saját környezetpusztító tevékenységünkbe.

A riói konferencia jelentőségét abban látom, hogy egy igen széles körű tudományos kutatómunka bizonyította, hogy a Föld légköre pusztul és a pusztulás összefüggésben van az erdőirtással. Ha az eddigi ismereteinkből levonjuk a következtetéseket, arra a megállapításra jutunk, hogy az erdő a földi légkör ember számára szükséges egyensúlyának a megteremtője, mely semmi mással nem helyettesíthető. Ezt a fő szempontot kell szem előtt tartanunk az erdőgazdálkodásban, az erdőterület növelésében. A riói konferencia az erdővel való bánásmódot a nemzetközi politika szintjére emelte. Az erdőgazdálkodás jövőbeni legfontosabb feladata az új erdők telepítése. Véleményem szerint a jelenlegi 18%-os magyarországi erdősültséget 22-25%-ra kellene rövid időn belül emelnünk. Világviszonylatban meg kell akadályozni az erdőterületek drasztikus csökkentését, és el kell érni a szinten tartását, illetve lassú növelését. Hazánk jelenlegi gazdasági helyzetében az erdőtelepítés további haszonnal is járhat, mert feltételezem, hogy munkanélküliséget csökkentő tényező lehet. Munkaalalmat teremt, a munkanélküli segély hozhatna hasznot. Az erdők védelmét nagyon gyorsan és radikálisan újra kell gondolnunk, és jogilag szabályoznunk. Az erdőművelést úgy kell szabályozni, hogy a szabály az erdővagyon védelmét is biztosítsa. Az elmúlt évtizedek erkölcsi állapota azt eredményezte, hogy a közvagyon elleni bűncselekmények nagyságrendekkel nőttek. Véleményem szerint e káros folyamat alól az erdővagyon sem volt kivétel. A legszigorúbb védelemre szoruló erdővagyon ellen elkövetett sérelmeket a leghatározottabban büntetni kell. A környezetvédelmi bizottság az erdővagyonvédelmét alapvető feladatának tekinti, és így fogja kezelni a remélhetően mielőbb elének kerülő törvényjavaslatokat is.

Befejezésül Kaán Károly gondolatait idézem: „Az életkörülmények civilizációs ártalmi nemcsak az erdők, de az emberiség létét is fenyegetik. Az egyre védtelenebb embernek egyre fontosabb az erdők óvása.”

Nagyon kérem önöket, hogy miközben nehéz és felelősségteljes munkájukat ellátják, tartsák szem előtt az erdő rekreációs szerepét. Gazdálkodjanak úgy az erdővel, hogy az erdő károsítása nélkül szolgálják az embert.

Köszönöm gyögyelmüket.

STEINER JÓZSEF:

Természetszerű erdőgazdálkodás a környezet- és természetvédelem szolgálatában

Tisztelt Közgyűlés, tisztelt Vendégeink, kedves Kolégák!

Az Országos Erdészeti Egyesület közgyűlésén azt hiszem nem kell bizonygatni, hogy az erdész munkájának lényege a köz szolgálat.

Szokmánk története során hivatásukat, a szolgálatot az erdészek mindig büszkén vállalták és természetes volt, hogy munkájuk lényeges céljait a társadalom elvárásai határozták meg.

Az erdészek szolgálatjellegű munkájának, az erdőgazdálkodásnak lényeges célkitűzései ennél fogva úgy módosulnak, ahogy a társadalomnak az erdővel és az erdőgazdálkodással szembeni igényei változnak. Az elmúlt 20 évben az erdészeknek számtalan okuk volt arra, hogy a természetvédelem ügyét a hagyományoknak

megfelelő mértékben ne tekinthessék sajátjuknak, ez azonban nem jelenti azt, hogy az erdővel való gazdálkodásnak, mint szolgálatnak, már nem része a természetvédelem szolgálat.

Az ember létezése óta használja, hasznosítja az erdőt. Az erdőgazdálkodás azonban annak a felismerésnek a hatására alakult ki, hogy az erdő nem korlátlan mértékben rendelkezésre álló, kimeríthetetlen természeti erőforrás, sokoldalú hasznára hosszú távon csak akkor számíthatunk, ha azzal okszerűen gazdálkodunk. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy okszerű gazdálkodással az erdő – ez a különleges, megújuló és megújítható természeti erőforrás – termékeivel, valamint védő és üdítő hatásával tartamosan az emberiség rendelkezésére áll.

Az ember és az erdő ősi kapcsolatától e felismerésig évmilliók teltek el. Az óriási időtávlat egyúttal e kapcsolat lényegét alapvetően megváltoztatta, de nem lazította.

Az őskorban is, és ma is igaz, hogy az emberi lét alapvetően függ az erdő lététől.

Az az idő azonban nagyon rövid, mindössze néhány száz év, ami az erdő kihasználása korlátainak az ismeretével jellemezhető, s e rövid időre tehető az erdőgazdálkodás kialakulása.

Mai helyzetünk és feladataink pontos meghatározását segítendő, tekintsünk vissza röviden a magyar erdőgazdálkodás kialakulására, fejlődésére.

Az erdőgazdálkodás lényeges fejlődését a rohamos ipari fejlődés kényszerítette ki. A XVIII-XIX. század gyors ipari fejlődése rengeteg fát igényelt nyersanyagként és ún. segédanyagként.

Tudjuk, hogy a magyarországi erdőgazdálkodás kialakulásának húzóereje a bányászat volt, az erdészeti felsőoktatás a bányászati akadémián kezdődött. Később a természetvédelmi oktatás pedig a soproni bányamérnöki és erdőmérnöki főiskolán.

A XIX-XX. századforduló idején az országban jelentős számú, jól képzett erdőmérnök irányította nagy kiterjedésű és rendkívül értékes erdeinkben az európai átlagot felülmúló, magas színvonalúnak értékelhető erdőgazdálkodást. Ennek a gazdálkodásnak elsődleges célja az egyre növekvő faigény tartamos kielégítésére való törekvés volt. A tartamosságot a fakitermeléseket követő erdőfelújításokkal és a fiatal erdők ápolásával, nevelésével igyekeztek biztosítani. Az erdővel való gazdálkodás így a fatermesztést és fakitermelést egyaránt magában foglalta. Az alapvető cél a termelés volt, azonban az erdővel foglalkozó szakember hamar felismerte, hogy tevékenysége tárgya nem egyszerűen folyamatosan termelő eszköz, hanem annál sokkal bonyolultabb rendszer. Tudta, hogy gazdálkodói tevékenysége a természetbe való durva beavatkozásokkal jár, és kötelessége a káros hatásokat mérsékelni, a természetben okozott sebeket mielőbb gyógyítani.

Azt is tudta, hogy ha nem alapos tudással és körültekintéssel dolgozik, a természetben jóvátehetetlen károkat okoz. Így nyilvánvalóvá vált például, hogy egyes erdőket nem célszerű az intenzív termelési folyamatba bevonni, mert fahozamuk alacsony, védőhatásuk viszont annál jelentősebb.

Az 1879. évi XXXI. tc. – az első modern erdőtörvényünk – már rendelkezett a véderdők fenntartásáról, megóvásáról, s egyúttal sok helyen a tájkép védelméről is. A véderdők, s velük együtt a tájképi értékek óvása már a természeti értékek védelmére való törvényi előírásoknak is tekinthető.

Az erdőben lévő idős fák, „a magyar erdők óriásai és agastyánjai” érdekében már a törvény elfogadásának évében, 1879-ben felszólal az Erdészeti Lapokban Illés Nándor selmecebányai akadémiai tanársegéd. Erre vonatkozó miniszteri intézkedés 1900-ban születik.

A madarak védelméről, a vadászati tilalmi időről való törvényi rendelkezések is döntően az erdészek hosszabb távú természetvédő munkájának, törekvéseinek eredménye volt.

Itt említem meg, hogy az 1879. évi erdőtörvényünk alapján jött létre az az államerdészeti szervezet, mely

45 éven át működött, és még az 1925. évi átszervezés előtt törvényes felelőse lett a természeti értékek védelmének. Az erdészeti igazgatásról szóló 1923. évi XVIII. tc. 4. §-a a természeti értékek ügyét a magyar királyi erdőigazgatóságok igazgatási és gazdasági ügyei közé sorolta, és azok fölött az állami felügyeletet az erdőfelügyelők működési körébe utalta.

Az OEE 1908-ban már mozgalmat indított egyes őserdőrezervek, rezervátumok fenntartásának biztosítása érdekében. Ez azonban a mai erdészek feladata maradt, az erdőrezervátumok kijelölése talán a közeljövőben megtörténik.

Az I. világháborút követően erdővagyonunk 84%-át – elsősorban a nagy értékű hozamot biztosító erdőket – elvesztettük. Kis országunkban kevés, addig nem nagy jelentőségűnek tartott erdő maradt (legértékesebb erdős tájunk az Északi-Középhegység lett), ugyanakkor nagy létszámú tapasztalt, jól képzett erdész szakember jelentett a kis erdővagyonhoz mérten hatalmas szellemi potenciát.

A Trianon okozta sokkhatás alól ébredve, ez az értékes szakgárda megkereste és megtalálta kis hazánkban fontos feladatait.

Ezek a következőkben foglalhatók össze:

- a meglévő erdők gondos kezelése, elsősorban a hozamok növelése, de egyúttal az erdők védelme érdekében,

- az erdővagyon bővítése nagyarányú erdőtelepítésekkel a fahozam növelése és egyes országrészek környezeti állapotának javítása céljából,

- a megmaradt erdeinkben lévő természeti értékek védelme.

Az akkori lehetőségek figyelembevételével úgy értékelhetjük, hogy e feladatok terén a kor erdészetszadalmi jelentős sikereket ért el.

Az erdővagyon bővítése fatermesztési és környezetvédelmi szempontból is jelentős eredményekkel járt.

A természetvédelem ügyének felkarolása, jogi szabályozása terén szintén fontos lépések történtek.

Az állomány átalakításoknál és az erdőtelepítéseknel végzett fenyvesítések, az Alföldön és részben a halom- és dombvidéken az akác térhódítását azonban mai tudásunk alapján joggal bíráljuk. A kiterjedt fenyvesítés, akácosítás a mai szélesebb körű ismeretekre épülő természetvédelmi célkitűzéseknek nyilván nem mindenben felelnek meg, de az akkori viszonyok között jelentős eredménynek számítottak.

Az elvesztett fenyvesek pótlására való törekvés, valamint az Alföld környezeti állapotának akác telepítéssel való gyors és eredményes javítása gazdasági és népegészségügyi célokat szolgált.

Ugyanakkor az erdészek nem feledkeztek meg a természetvédelemről.

A természeti értékek közül az erdészek a nevezetes fák, de főképp a véderdők (melyek általában a különlegesen szép tájakon vannak és élőviláguk rendkívül gazdag) és a természeti tájak védelmére törekedtek.

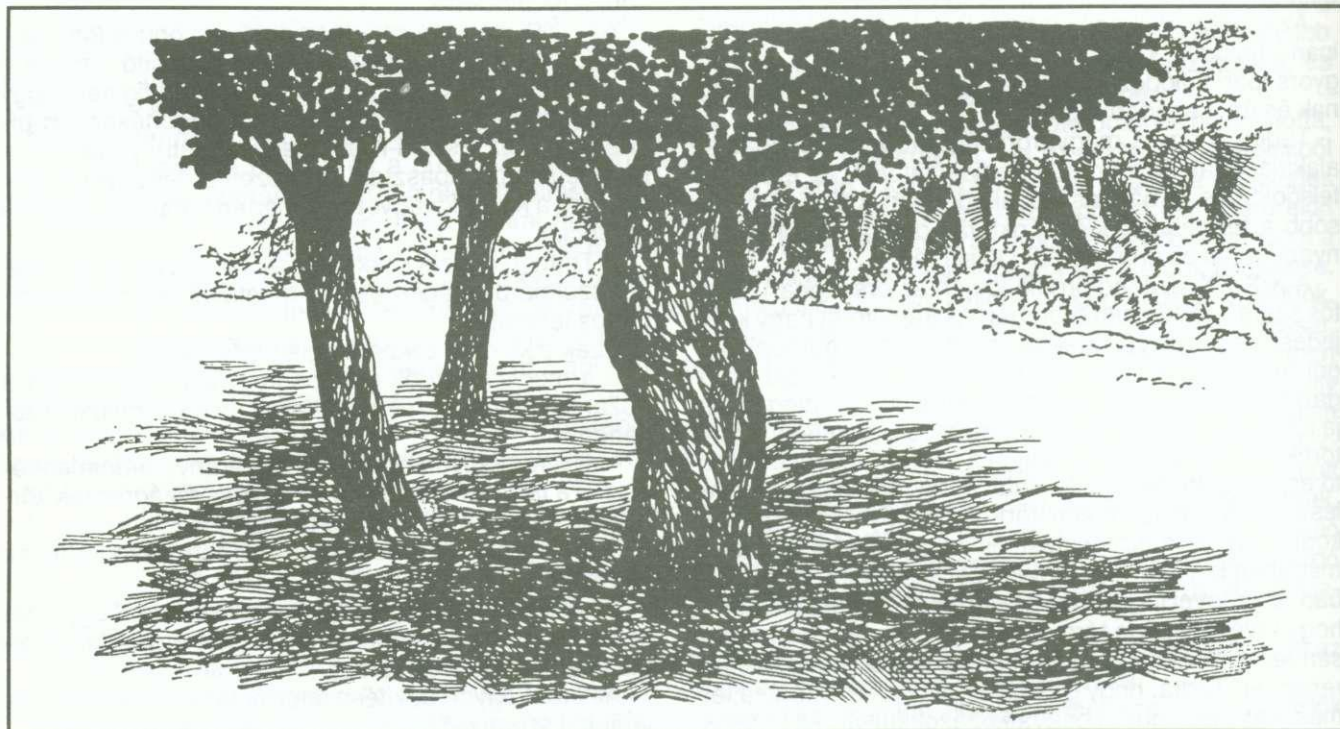
Kaán Károly 1926-ban erőteljesen tiltakozik a helytelenül alkalmazott nagyterületű tarvágások ellen, és éppen a Bükk hegység kincstári erdejében alkalmazott vonalas felújítógázásokat ajánlja, száraló erdőhasználatként megnevezve.

A tegnap látottak számomra azt bizonyítják, hogy ha az erdőgazda a természeti folyamatokba fontos célok érdekében, nagy szakértelemmel avatkozik be, lényeges, hogy helyrehozhatatlan természeti kárt nem okoz, a tájat gazdagítja és nem teszi tönkre. Természetesen a mai erdészeknek a mai követelmények szerint kell dolgozni, de ugyanolyan gondossággal és lelkiismeretességgel.

Kaán Károly természetvédő szemléletű erdészeti munkássága, az őt sok szempontból követő Waldbott Kelemen természetet és tájat tisztelő, gazdasági racio-

összességében erdeink gazdasági és biológiai értéke növekedett, a háború utáni erdőgazdálkodásunkat az 1960-as évek végéig eredményesnek, sikeresnek kell tekintenünk.

Sajnos azonban, 1968-tól a gazdasági irányítási reform az erdőszetre egyértelműen hátrányos következményekkel járt. A politikai és gazdasági vezetés – a szakma specialitásait figyelmen kívül hagyva – az erdőszetre is kiterjesztette az éves nyereségérdekeltségre alapozó gazdaságirányítási rendszert. Ez a rendszer ma is él és hat!

nalizálásokra építő erdőgazdasági tevékenysége nagy hatással volt az erdőgazdálkodás és a természetvédelem fejlődésére. A II. világháború azonban ezt a fejlődési folyamatot megszakította.

Az újjáépítés során jelentkező fahiány fokozott erőforrás kihasználásra való törekvést eredményezett és rávilágított a fakitermelés alapja, az erdővagyon bővítésének szükségességére.

Szerencsére, az ágazat élén álló szakembereknek sikerült elérni, hogy az erdőszet az újabb nagy kihívásra pozitívan reagáljon.

Sikerült elérniük, hogy a fakitermelés volumene ne haladja meg a növedéket, és hogy jelentős erdőtelepítések valósuljanak meg. A szakszerű előhasználatok fokozásával, a fahasznosítás korszerűsítésével sok tölgy és bükk idő előtti véghasználatát tudták elkerülni.

A gazdasági kényszer, a fahiány gyors pótlására való törekvés a természetvédelmi célkitűzéseknek azonban nem kedvezett. Nagyterületű nemesnyár és fenyő ültetvényeket hoztunk létre, az őshonos fafajokból álló rontott erdők helyén szinte kizárólag fenyőt ültettünk. Tovább nőtt az akác térfoglalása. Bükköseink, sarj tölgyeseink magról való természetes felújítása azonban jól érvényesülő szakmai követelmény volt.

Az alkalmatlan, sőt károsan ható érdekeltségi rendszer (elsősorban a politikai hatalom szolgálatában túlszaporított nagyvad-állomány kártételei) alapjaiban rendítették meg addig szakmailag sikeresnek értékelhető erdőgazdálkodásunkat.

A közgazdasági környezet kedvezőtlen változása, a hosszú aszályos időszak, erdeink egészségi állapotának romlása is fokozták a szakmai gondokat.

Mind ezek következtében erdeink túltermeltek lettek, nőtt a felújítatlan vágásterület, romlott az erdőfelújítások minősége.

A túlhasználat többletbevételeinek jelentős részét kivonták az alaptevékenységből, ezért az erdőfenntartás finanszírozási feltételei romlottak.

Az elmúlt 20 évben az erőforrás-kihasználó, tartalékfelélt erdőgazdálkodás volt a jellemző. Az érdekeltségi rendszer, az erdőtervezés irányítása, a felügyelői hatáskör elégtelensége mind a tartamosság, a vagyonbővítés és a természetvédelem érdekei ellen hatott.

Ebben az időben az erdőgazdálkodás képtelen volt arra, hogy saját feladatának tekintse a természetvédelem érdekeinek szolgálatát.

Megalakultak az erdős nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek, melyek területén a jogszabályok a természet-

és tájvédelem felelősségi körét az illetékes nemzeti park igazgatóságokra ruházták.

Az erdőgazdálkodás így főleg külső hatásra, szakhatósági előírásokra alkalmazkodott a természetvédelmi követelményekhez. Az erdőgazdálkodás a védett területeken a természetvédelmi szakhatóság által előírt kikötések betartásával történt, de ez nem vezetett a tartamos és természetszerű gazdálkodás kibontakozásához. Az érdekeltségi rendszer káros hatását a jogi és etikai korlátok nem ellensúlyozták.

Mintegy 15 évig természetszerű erdeinkben – beleértve a nemzeti parkok, tájvédelmi körzetek területét is – a felújítatlan vágásterületek nőttek, nőtt az indokolatlan tarvágások mennyisége, a felújítógátások után sok esetben az alapterület többszörösének megfelelő mennyiségű mesterséges erdősítést kellett végezni.

A megelőzéshez szükséges valós hatáskörrel az erdőfelügyelőségek nem rendelkeztek. Az erdőfelügyelőségeknél azt vártuk, hogy a természetvédelmi szakhatóságok segítségével a védett területen legalább megállítható lesz a káros folyamat.

Sajnos, mint már mondtam, az erdők természetvédelmi oltalom alá helyezése lényegesen nem javított a helyzeten. Az erdők jogtalan beépítésének folyamatát a védett területeken a természetvédelmi hatóság segítségével sikerült feltartóztatni, de a védelem érdekeivel ellentétes erdőgazdálkodási tevékenységet nem tudtak lényegesen befolyásolni. Ez az előzőekben elmondottakon kívül annak is köszönhető, hogy a védett területekre az alapító határozatokban előírt kezelési utasítások nem születtek meg. A természetvédelmi szervezetek hangsúlyozták és ma is hangsúlyozzák a természetszerű erdőgazdálkodás fontosságát, de annak egyik legfőbb, azt mondhatnám, döntő akadálya a túlszaporított növényevő nagyvadállomány, és annak kártételei ellen nem emelték fel a szavukat. És az ellen a hamis propaganda ellen sem, hogy a vadászat egyúttal természetvédelem.

Az erdészeti hatóság a felmerült problémák mellett mindig közel azonos célért dolgozó, természetes szövetségesnek tekintette a természetvédelmi szakhatóságot és a jövőre nézve is annak tartja. Az elmúlt közel két évtized azonban csak erősítette azt a meggyőződésünket, hogy az erdőgazdálkodással kapcsolatos problémákat az erdészeti szervezeteknek kell megoldani.

Ők ismerik kellő mélységében a szakmai problémákat és feladatokat, a jövőben nekik kell olyan lehetőséggel, hatáskörrel és naprakész felkészültséggel rendelkezni, amely a feladatok megoldására alkalmassá teszi őket.

A természetvédelmi érdekek érvényesülésének erdészeti feltételeit az állami erdőben az államerdészeti szervezetnek kell biztosítani, a nem állami erdőkben pedig a szükség szerinti támogatási rendszerrel párosuló jogi szabályozással kell az erdőgazdálkodó feladatává tenni.

Ahhoz azonban, hogy az erdészek ugyanúgy saját céljuknak, feladatuknak tarthassák a természetvédelem érdekeinek szolgálatát, mint régen, az szükséges, hogy az érdekeltségi és szervezeti rendszert, az ökonómiai és jogi kereteket meghatározó állami irányítás a társadalom mai, a környezet- és természetvédelem elsődle-

gességét (ne essen félreértés, nem kizárólagosságát) hangsúlyozó elvárásait közvetítse az erdészek felé, röviden: a közcélú tevékenységhez megfelelő feltételeket kell biztosítani!

A feltételeket tömören a következők szerint tudom összefoglalni:

- megfelelő jogi szabályozás, amely biztosítja az erdészeti alap létét és működését is;

- kedvező közgazdasági környezet, ami az alaptevékenységet kedvezményezi, az erdővagyon bővítését, fejlesztését támogatja;

- szigorú erdővédelmi követelmények, amelyek kikényszerítik a ma elviselhetetlen károkat okozó túlszaporított nagyvadállomány apasztását, szabályozását is, valamint az akadálytalanul növekvő, nagy erdőterületeket tönkretévő falopásokat, melyekkel szemben az erdészek már tehetetlenek, mert nem számíthatnak az illetékes szervek – különösen a rendőrség – hatékony közreműködésére.

- a jelenlegi állami erdők meghatározó részét továbbra is állami tulajdonban kell tartani, az államerdészeti szervezetet korszerűsíteni kell;

- a nem állami erdőkben az osztatlan közös kezelést elvét érvényesíteni kell; itt kiemelek egy fontos jogi feltételt: mielőbb meg kell teremteni az erdőbirtokossági társulatok megalakításának jogi lehetőségét a jelenlegi erdőtvény 1-2 hónapon belüli módosításával;

- gondoskodni kell a korszerű szakmai képzésről és a tudományos kutatás feltételeiről,

- az erdővagyon elsősorban ökológiai szempontok alapján történő bővítésére a jelenleginél bővebb pénzügyi forrást kell biztosítani.

A következőkben azokat az alapelveket próbálom összefoglalni, amit erdőgazdálkodásunk során állandóan szem előtt kell tartani, valamint azokat a szakmai követelményeket, amelyeket az alapelvek számunkra meghatároznak.

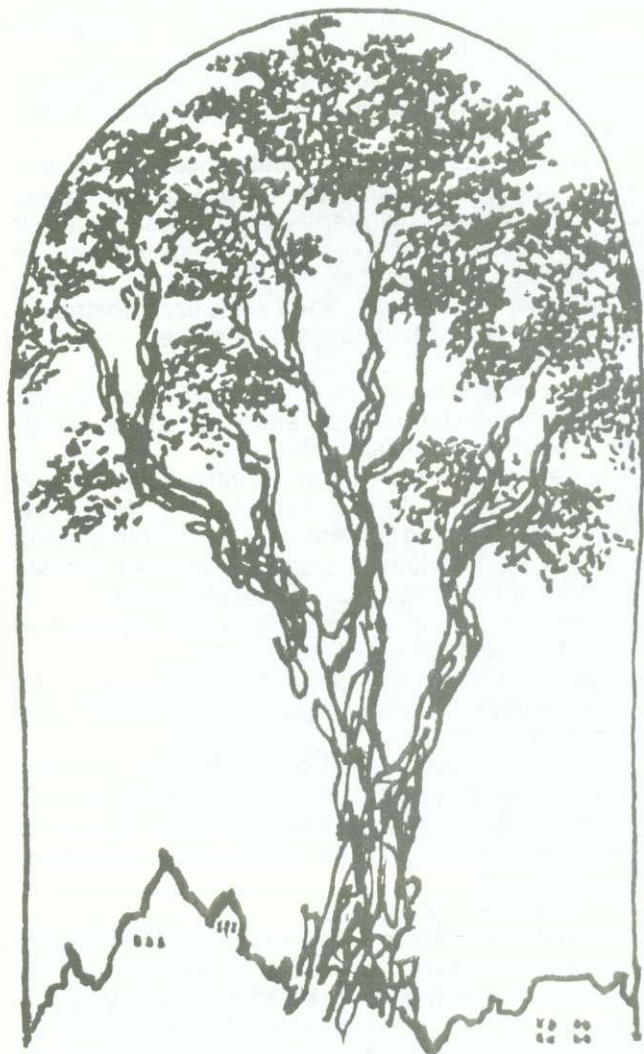
Az alapelvek a következők:

1. Hazánk természeti környezetét, vadon élő állat- és növényfajtainak sorsát és közvetve népünk testi-lelki egészségi állapotát döntő mértékben az ország területének ma 18%-át borító erdeink határozzák meg. Az ország minden erdeje kisebb-nagyobb mértékű emberi beavatkozások során alakult olyanná, amilyen ma. Az emberi beavatkozás a legtöbb esetben az erdő faállományát is érintette, de meghatározó volt a nagyragadozók kiirtása is. Ezért, valamint az erdőn kívüli környezetnek az erdőre gyakorolt – döntően káros – hatása miatt, az erdők alacsony területi hányada miatt ma is és a jövőben is (a speciális kutatási területek és a rezervátumok kivételével) kezelni kell az érdeinket, azokat bármilyen okból magukra hagyni bűnös felelőtlenség lenne.

2. Az erdő legfőbb szerepe környezetünk védelme (talaj, víz, levegő stb.) az emberi felüdülésnek, aktív pihenésének biztosítása, ezek az emberi lét szempontjából nélkülözhetetlenebbek, mint a kitermelhető anyagi javak, beleértve a fő terméket, a faanyagot is.

3. Az erdő tartamosan biztosított tisztas hozadékáról – a tudományos és a szorosan vett természetvédelmi érdekek eseteit kivéve – belátható időn belül nem mondhat le az ember. Az erdőt azonban csak olyan mértékben szabad a közvetlen anyagi szükségletek kielégíté-

sére igénybe venni, hogy annak még meglévő önszabályozó képességét ne veszélyeztessük, a beavatkozások okozta sebeket gyorsan begyógyíthassuk, ne terheljük a jövőt hozamcsökkenéssel vagy indokolatlan ráfordítási költséggel.

4. Az erdő – természeténél fogva – kettős tulajdonú jószág. Egyrészt minden embernek – sőt minden élőlénynek – ősi jussa, mint a levegő vagy a napfény, másrészt egy konkrét tulajdonos birtoka. A birtokos azonban csak a törvény által számára átengedett hozamával rendelkezik szabadon, s a törvény által meghatározott módon gazdálkodhat erdejével. Ebben az értelemben van lényeges különbség az állami és a magántulajdonú erdő között.

Az állam a saját erdejének összes jövedelmét köteles az állami erdő fenntartására, bővítésére, valamint az ország erdőgazdálkodásának általános fejlesztésére fordítani.

A magántulajdonos az erdőből származó bevételeiből csak a felújítási és fenntartási költségeket köteles az erdejére fordítani, a többivel szabadon rendelkezik.

5. Az előzőekből következik, hogy az erdei ökoszisztéma egyensúlyai, ezáltal önszabályozó és önregeneráló képességét veszélyeztető nagyvad-állomány fenntartása a társadalom elleni bűn, mert milliárdokban mérhető évenkénti kártétele mellett lehetetlenné teszi a természetszerű erdőgazdálkodást, az egész erdei ökoszisztéma degradálását eredményezi.

Ha ezeknek az alapelveknek megfelelően dolgozunk, akkor teljes mértékben eleget teszünk a természetvédelemben az erdészekre háruló feladatainknak és kötelességeinknek. Ez egyúttal a következő szakmai követelmények elismerését és betartását is jelenti:

1. Az erdő környezetvédelmi és rekreációs szerepének prioritását szem előtt tartva – a kezelési és gazdálkodási feladatok és lehetőségek pontos megtervezése érdekében – minden erdőrészletre meg kell határozni annak elsődleges rendeltetését.

Az elsődleges rendeltetés azonban nem egyetlen rendeltetés, ezért a gazdasági erdőkben végzett termelő tevékenység során az ökológiai szempontokat kell elsősorban szem előtt tartani.

2. Azokban a természetes erdőtársulásokban, melyek természetüknél fogva elegyesek, az elegyességet az erdőfelújítások és erdőnevelések során biztosítani kell (egy gyertyános-tölgyes helyén az elegyetlen tölgyes is konszociáció).

3. Ahol az erdő őshonos faállománya lehetővé teszi – a jó termőhelyen lévő rontott erdők átalakítását kivéve –, a magról való természetes felújítást nem veszélyeztető módon végezhető csak fahasználat.

4. Minden véghasználat tervezésénél figyelembe kell venni annak a tájra gyakorolt hatását!

A tarvágások és végvágások tájbaillesztésére, domborzati vagy más természeti határokhoz való igazítására minden esetben törekedni kell!

Ez sokkal fontosabb, mint a területi kiterjedés mértéke. Természetesen ezt az üzemtervezésnél, az erdőrészletek kialakításánál is figyelembe kell venni!

5. Ahol környezet- vagy természetvédelmi szempont indokolják, és a szakmai feltételei adottak, a szálalóvágásos, esetenként szálaló üzemmódra kell áttérni.

6. A természetszerű erdőkben törekedni kell arra, hogy a fahasználatok általában, a véghasználatok kizárólag a vegetációs időn kívül történjenek. (Nem az a szakmaidegen követelmény pl., hogy egy kocsánytalan tölgy elegyes bükkösben vagy gyertyános bükkösben a ragadozómadarak fészke közelében a költési időszakban ne legyen fakitermelés, hanem az lenne természetes, hogy ilyen erdőkben a vegetációs időszakban ne végezzünk fakitermelést. A védett madarak fészket az erdőben az erdésznek kell észrevenni és megóvásáról gondoskodni. A fakitermelés során a fészkelésre alkalmas odvas fák megőrzése szintén az erdész kötelessége.)

7. Lényegesen meg kell változtatnunk a véderdők kezelésével kapcsolatos szemléletünket! A sziklás-köves lejtőtörmelékes, vagy a szurdok erdők, a karszterdők faállományát is esetenként meg kell újítani (pl.

valamilyen katasztrófa után), és meg is újítható, ha a vadat kellő mértékben korlátozzuk. Az ilyen erdők fennmaradása, lassú megújulása csak minimális vadlétszám mellett biztosítható.

Szükség lehet arra is, hogy az önreprodukción a rendszerint kevés – de a vad megfelelő korlátozása esetén biztosan megjelenő – újulatot az anyaállomány ritkításával, egyes esetekben eltávolításával segítsük. Az a szemlélet, hogy azért, mert az üzemterv szerint talajvédelmi rendeltetésű erdőben nem kell fahasználatot végezni, ezért azzal ezentúl nem törődünk, nem tartható.

8. Az erdőgazdálkodás minden tevékenységének arra kell irányulni, hogy erdeink ökológiai stabilitását növeljük. Tudjuk, hogy a magyarországi erdők nem teljes és ép ökoszisztémák. Egy fontos, az egyensúlyi állapot szempontjából döntő elem, a nagyragadozók csoportja hiányzik belőlük. Ennek tudatában az erdész felelőssége, hogy a konzumens nagyvad-állományt szabályozza, a jelenlegi helyzetben a töredékére csökkentse.

Tudom, hogy ez néhány adattal való alátámasztás nélkül nem mindenki számára hihető, ezért itt engedjék meg néhány számadat említését.

1970-ben a „felelős” ágazatirányítás úgy ítélte meg, hogy erdeinkben 19 500 gímszarvas, 3 400 dám, 7 000 vaddisznó a fenntartható állomány.

A múlt évi lelövés, befogás statisztikai adatai a következők: 36 800 gímszarvas, 6 200 dám, 43 800 vaddisznó.

Kérem, mindenki próbáljon következtetni a tényleges állományra ezekből a számokból.

A muflont nem említettem, mert meggyőződésem szerint Magyarországon annak bekerített vadaskertben van helye. Az őz a tölgy fafajú erdőfelújításainkban okoz jelentős károkat, sokszor ez a tölgy teljes eltűnéséhez vezet az elegyes felújításokban.

Azt mondtam, hogy a vadállomány csökkentése az erdész felelőssége. Tudom, hogy ehhez milyen hatáskör szükséges, és azt is beleértettem a jogi feltételekbe.

Ma az üzemi és az erdőgazdaságok által bérbeadott vadászterületeken – tehát erdőterületeink meghatározó részén – a jogkör biztosított, a felelősség tudata azonban alig, vagy sehogysem érezhető.

9. Az erdőtelepítések tervezésénél az eddigieknél sokkal jobban kell vizsgálni az őshonos fajok alkalmazási lehetőségét. Sok akác, nemesnyár és fenyő telepítésünk beidegződés, irányelveken alapuló sematikus tervezés miatt jött létre és nem termőhelyi meghatározottság, vagy hosszabb távra mérlegelt gazdasági racionalitás következtében.

Európai, ezen belül hazai példák szolgálnak ma útmutatóul számunkra arra vonatkozóan, hogy egy jövőbe tekintő ország rendkívül nehéz gazdasági helyzetben nagyarányú erdőtelepítéseket valósíthat meg.

Ha a kormány a 150 000 ha-os erdőtelepítési programot nemcsak elfogadja, hanem az anyagi feltételeit is megteremti, akkor a magyar erdészek előtt egy új honfoglalás lehetősége áll. Az elfoglalható földet a mezőgazdaság bőségesen fogja kínálni.

Nehéz helyzetben a társadalom áldozatvállalásával, közpénzen azonban az erdőtelepítéseket különös előre-

látással, a jövő érdekeit gondosan mérlegelve kell megtervezni és végrehajtani.

Fő szempontnak ezen belül a telepítendő erdők ökológiai stabilitását kell tekinteni, hiszen környezetünkre való kedvező hatásai akkor lesznek legteljesebbek és legtartósabbak.

Az előzőekben összefoglalt szakmai követelmények vállalásával és betartásával a magyar erdészek eredményesen fogják szolgálni a természetvédelem fontos érdekeit.

Tudni kell azonban, hogy arra e kis országnak nem lesz lehetősége, hogy a jelenlegi erdős nemzeti parkjainkat az IUCN nemzeti parki kritériumainak megfelelően kezelje.

Erdős nemzeti parkjaink, tájvédelmi körzeteink nagy kiterjedésű területei az IUCN kategóriák közül VIII. számmal jelzettek felelnek meg (ez nem rangsor-szám), ezek „természetvédelmi kezelésben részesülő, többféle célra hasznosított területek”.

Ezen belül – megfelelő védőzóna biztosításával is – alakíthatunk ki a IX. kategóriának megfelelő bioszféra rezervátumokat.

Megítélésem szerint ennél kiterjedtebb, 20-40 ezer ha-os IUCN típusú erdős nemzeti parkok kialakítására való természetvédelmi törekvést felelős, felkészült erdészek nem támogathatnak.

A földrajzi és természeti adottságaink realitásából kiinduló, megvalósítható természetvédelmi célokat azonban az előzőekben összefoglalt alapelvek és szakmai követelmények elfogadásával és betartásával az erdészet megfelelően szolgálni tudja.

Bízom abban, hogy a hiányzó feltételeket a Magyar Köztársaság parlamentje és kormánya megteremti.

Ez esetben gazdag hagyományokkal rendelkező erdőgazdálkodásunk, egyúttal erdeink természeti értékeinek védelme példamutatóvá válhat.

Ennek érdekében kérem az erdész kollégák és a hivatásos természetvédők összefogását, céljaink összehangolását és politikusaink támogatását.

Elmarad • Elmarad • Elmarad

A GEMENC EXPO

értesíti a kedves olvasókat, hogy

a

WOODFAIR '92

**Erdészeti és Faipari
Szakvásár elmarad.**

Elmarad • Elmarad • Elmarad

DR. PAPP TIVADAR: Természetszerű erdőgazdálkodásért

Elnök úr! Tisztelt vendégek! Hölgyeim és uraim!

Vándorgyűlésünk gyönyörű idézete új szellemű programot hordoz magában, amely túlmutat az elmúlt 10-15 év elfogadott szakmai gyakorlatán és ez a természetszerű erdőgazdálkodás minél szélesebb körű alkalmazása. Nem véletlen a magyar erdészek rangos helye Európa erdészársadalmi sorában, hiszen ezen a területen is tiszteleltre méltó eredményeink vannak. Sajnos az sem véletlen, hogy a megváltozott ökológiai környezet és a társadalmi értékítélete hatására úgy itthon, mint a nyugati országokban újra kellett fogalmazni az erdőgazdálkodás célját, módszereit, továbbá az erdő és társadalom viszonyát.

A válaszlelés nem maradt el nyugaton, ahol 1989. szeptember 18-24. között megalakították a PRO SILVA-t, a természetszerű erdőgazdálkodásban hívó és annak szellemében gazdálkodó erdészek európai egyesületét.

A cél a természetszerű erdőgazdálkodás. Az eszköz a PRO SILVA.

A csoport programjának főbb pontjai:

1. Az alapeszmét szolgáló gyakorlat népszerűsítése, terjesztése, tapasztalatcserék elősegítése, szervezése, kiváltésképpen az egyesület alapelveit alkalmazó gazdálkodók példának bemutatása révén.

1.1. Ennek során speciális, a nyugati erdészeti gyakorlatoktól eltérő feladatok megoldása vár ránk. Ilyenek:

– a 110-130 éves egykorú, természetszerű vágásos üzemmódban kezelt erdeink természeti felújítási arányának javítása. Ez adottság. Itt nincs módunk az állományok egészségi állapotát tekintve sem áttérni másik üzemmódra.

1.2. Nagyváros környéki üdülőerdeinkben – és ahol erre mód van – megteremteni a szálalóvágásos, majd szálalásos, tehát hosszú felújítási ciklussal kezelt erdőalakat, amely legjobban megfelel az elsődleges rendeltetésnek (T-B). Ennél a pontnál érdemes elidőznünk néhány gondolatra.

A szálalásnak, mint ismeretes, a Vend vidéki őrségi paraszti erdőkben vannak a ma is alkalmazott hagyományai. Hegyvidéki természetes T-B állományainkban az elmúlt 20 év során ilyen gyakorlat nem folyt. Az indokok az alábbiak voltak:

- a vágásos erdőalakból eredő egykorúság;
- fajok összetétel;
- költséghatások.

Éppen a PRO SILVA keretében tett tanulmányút során volt alkalmam meggyőződni arról, hogy az előttünk is természetes, Jf-elegyes bükkösökön, LF-elegyes bükkösökön túlmenően az Ef-B, Ef-T-B, sőt T-B, valamint tölgy állományokat kezeltek évszázadok óta szálaló üzemmódban! A módszert alkalmazó erdőgazda nem az ökológiai egyensúlyt, hanem az ökonómia temelte ki indoklásként, azaz a természetes felújítás révén az újraerdősítés költségeit takarítja meg! A program nem a fentiek lemásolása, hanem a hazai állományviszonyok között meggyőződés szerint kipróbálható szálalóvágásos üzemmód alkalmazása. Nem üzemi méretekben, de annál feszebb keretek között, gondolok itt pl. a 70-80 éves Gy-T-B üdülőerdőkre, ahol valamennyi beavatkozás költségeit vezetni kell a már elfeledett erdőművelési törzslapok szintjén! Ebben a korban még el lehet kezdeni hosszú felújítási ciklussal több szintű és korú elegyes állományok kialakítását referencia területként!

1.3. Nem kisebb feladat a 40-50 éves állományainkban megkezdeni az elegyes, több korú, és több szintű erdőképző kialakítását.

Tisztelt kollégák! Mielőtt túlzott egyoldalúsággal vádolnának, mondván, hogy ilyen vadállomány mellett nem lehet a fentieket megvalósítani, röviden, nem becsülve le a problémát, az alábbiakat szeretném elmondani.

A vadállomány szabályozása nem politikai, hanem szakmai kérdés! Ezt lent, fő mellett kell megoldani! Mi kell hozzá véleményem szerint?

- koncepció, azaz honnan hova kívánunk eljutni;

- egy csapat, amely egymásért és nem egymás ellen dolgozik;

- fegyverek.

Milyen alapon merem ezt kijelenteni?

- 1990-ben Baranya megyében megalkotásra került az első vadgazdálkodási körzetterv a szarvasgazdálkodásra vonatkozóan (1990-2000 között).

- Ezt követően a Mecseki EFAG, Pécsi Erdőfelügyelőség, Pécsi Erdőtervezési Iroda, Baranya megyei MAVOSZ a Természetszerű erdőgazdálkodásról egyetértésével deklarálta a koncepció végrehajtását.

- 1990-ben megszólaltak a fegyverek, hogy a 9500-as induló állományt 1995-re 2200-ra csökkentésük! A tervezett ütemnek megfelelően 1990-1991-ben összesen 9000(!) szarvas került terítékre, amelyet 1992-ben 3000-3200 követ, és minden okunk megvan arra – amennyiben a szomszéd megyék is komolyan veszik terveiket –, hogy a cél elérhető.

E kis kitérő után folytassuk a programot.

2. Tevékeny segítségnyújtás a gyakorló erdészek, erdőtulajdonosok számára.

3. A természetszerű erdőgazdálkodás alapjainak kiszélesítése mind az erdőfelújítások, mind az erdőtelepítések területén a termőhelynek megfelelő őshonos fafajok széles körű alkalmazásával.

4. Az erdészeti kutatás és szakoktatás ösztönzése az erdei ökoszisztémák komplex tanulmányozására és az aktuális ismeretanyagok átadására.

5. Saját szakközönségünkön túlmenően a nyomtatott és elektronikus sajtó állandó jellegű informálása; környezeti nevelés, szemléletformálás céljából.

5.1. Konkrét lehetőségként jelentkeznek a szlovén alapítók-kal kölcsönös tapasztalatcsere felvétele a tv-kamerák nyilvánossága előtt, erdészeti ismeretterjesztő filmek készítése és természetesen sugárzása révén. (Őszi programunkban már látható lesz.)

6. A csoport és tagjai részéről széles körű nyitottság, a tevékenység és főként az eredmények közkinccsé tétele, a társintézmények, természetvédő mozgalmak, politikai pártok megnyerése érdekében.

Miben jelent újat a program megvalósítása a hazai erdőgazdálkodásban?

1. Egyéni és kollektív megméréstetésre és minősítésre ad módot, miután a maga területén mindenkinek meghatározott feladata van. (Itt mindig van felelős.)

2. Konkrét erdőrészelethez kötött gazdálkodást kell bemutatni a hazai, majd nemzetközi szakmai közönség előtt.

3. A szakmai felkészültséget helyezi mindenek fölé, amely alapkutatásokra, továbbá azt követendő hazai, külföldi gyakorlati és elméleti ismeretekre épül.

4. Elfogadja, sőt igényli az ellenvéleményt, a másságot, feltételezve, hogy az is az elérendő célt szolgálja, s ezáltal nem ellenségeket, hanem támogatókat szerez ágazaton belül és kívül egyaránt.

5. És ekkor fordulok a tisztelt kollégák, de elsősorban tisztelt vendégeink felé.

A magyar erdészársadalom legtöbb problémáját egymás közötti beszélgetéseken próbálta megoldani, holott elért eredményei miatt nem kellett szegyenkezni a nyilvánosság előtt sem. Az a tény, hogy 1994-ben hazánk rendezheti a PRO SILVA évi szakmai programját, a megtiszteltetésen túlmenően komoly szakmai kontrollt is jelent, amelyet vállalunk, mert elődeink révén vállalhatunk. De ehhez a közvélemény és a társintézmények részéről is feltétlen bizalomra és korrek támogatásra van szükségünk. Mert közismert talán mindannyiunk előtt egy kínai tudós már szállóigévé vált mondata: „Az erdő az unokái örökségével gazdálkodik.” Nem hiszem, hogy ebben a tereben van olyan nagypapa jelölt, aki az unokáit rongyokban járattatná!

KOVÁCS ZSOLT: Néhány bajunkról

Tisztelt Vándorgyűlés!

Gyakorlatlan hozzászóló lévén talán most is csendben maradtam volna, de mikor megtudtam, hogy a földművelésügyi miniszter úr, illetve a Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium képviselője is jelen van, nekiduráltam magam, hogy néhány – a „tő melletti” erdészeket foglalkoztató gondolatot felvessek. Az ismert közmondás szerint „Néma gyereknek anyja sem érti a szavát” – tehát ne hallgassunk bajainkról.

A falopások ügye. Sajnos nem a Balatoni Halgazdaságnál megtörtént sajnálatos eset a legsúlyosabb ebben a témakörben, hanem az, amivel a kerületvezető nap mint nap találkozik, vagyis a friss tuskók sorozatos megjelenése – szinte minden erdőrészletben.

Közismert, hogy roppant sok motorfűrész és terepjáró kistehergépkocsi van magánkézben, s az ezekkel felszerelt ember rövid idő alatt kitermeli és ellopja azt az 1 m³ fát, amit a kocsi elbír. A kerületvezető képtelen elcsípni a tolvajt. Jómagam elleneztem, amikor a „turizmus fejlesztése” céljából megnyitották az erdőgazdasági magánutakat a lakosság gépkocsijai előtt. Most nincs jogunk feljelenteni azt sem (még kevésbé szétvagdalni a gumikat), aki platós ARO-val és motorfűrészszel megy „kirándulni”, amíg a tehergépkocsin fát nem találunk. Ugyancsak abszurdum az, hogy előfordult olyan eset, hogy a kerületvezetőt fegyverrel fenyegették meg, mert észrevette a falopást.

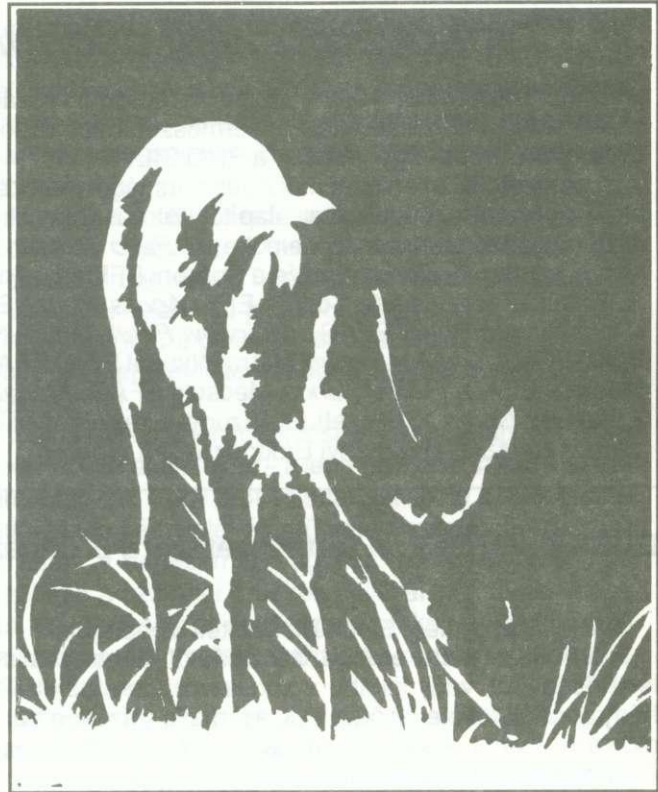
Tévedés ne essék, a bakancsos–hátizsákos turistákat továbbra is szívesen látjuk, mert a felüdülésnek nem azt a módját tartjuk a legjobbnak, amikor gépkocsival megy az erdőbe a turista és a kocsitól 5 m-re kiterített pokrócon eszik–alszik, majd hazamenvén elégedetten sóhajt: „Beh jól kirándultam!”

A környezeti károk kérdése... A tegnapi szakmai bemutatón az autóbuszban utazván tévedés nélkül állapítottam meg, hogy lakott területhez közeledünk, az erdőben feltűnt műanyag szemeteszsák láttán.

Fel kell tenni a kérdést: képes-e ez az ország megoldani a szemét összegyűjtését és újrahasznosítását, vagy pedig az autógumik és akkumulátorok és a hozzájuk hasonló veszélyes hulladékok tárolási helye az erdő lesz?

Felépül-e valaha a használt akkumulátorokat feldolgozó üzem – Gyöngyösorosziban vagy másutt – vagy mérgezzük az egész ország vizeit és vesszük valutáért az ólmot?!

Tudomásul kéne venni (az illetékeseknek), hogy a hulladékátvevő telepek fenntartása és létesítése (lehetőleg minden településen) igenis környezetvédő beruházás, mert senkitől nem várhatjuk el, hogy 20 km-re és messzebb szállítsa el a papírhulladékot vagy az öntött-

vas-kályhát. A környezet- és levegőtisztaság-védelem nem merülhet ki a benzin árának emelésében, a gépkocsizás megdrágításában.

Vadkár: Régen vajúdó kérdés, sokat kár lenne róla beszélnem. A tegnapi napon én nem láttam jelentős vadkárt, de nem hiszem el, hogy ezen a tájon sikerült volna ezt a kérdést megoldani. A látottakat betudom annak, hogy Vándorgyűlés, ünnep lévén, inkább a jót, a követendőket néztük meg.

Az erdőtelepítések: Mindnyájan tudjuk, hogy a mezőgazdaságban évente több ezer hektár marad parlagon és semmi baj nincs belőle. Ha az erdész egy telepítésre ítelt területen csak egy padkát is készít és az egységárat felveszi, az óra kíméletlenül ketyegni kezd és a megfelelő évek elteltével a telepítés hátralékossá válik a befejezés elhúzódása miatt. Pedig igen sok aszályos évünk van, amikor az eredmény a legszakszerűbb munka mellett is elmarad. Ez a körülmény azt sugallja, hogy bele se kezdjünk a mesterséges telepítésbe, 40–50 év alatt megteszi majd a magáét az önerdősülés és lesz olyan erdő, amilyen. Addig pedig a bozót lepi a területet.

Nem veszem a bátorságot, hogy megoldást javasoljak a fenti problémákra – vannak az országban erre hivatott koponyák –, de szó nélkül nem mehetünk el mellettük.

Köszönöm a figyelmet.

A PRO SILVA

magyarországi csoportjának megalakulásáról

1989. szeptember 18–24. között tíz európai ország – köztük egyetlen kelet-európaiként hazánk – erdész szakemberei megalakították a Természetközeli Erdőgazdálkodásban Hívó és Annak Szellemében Dolgozó Erdészek Európai Egyesületét, a PRO SILVA-t.

A nemzetközi szervezet működése országonként csoportok és magánemberek tevékenységéből épül fel. Az aktív részvétel feltétele volt az alapítókhoz hasonlóan egy kis létszámú, az országot átfogó csoport megalakítása. A 16 tagot számláló csoport elnöke *dr. Papp Tivadar*, az FM ERSZ Pécsi Erdőtervezési Irodájának igazgatója, közvetlen segítői *Barna Tamás*, a Soproni EFE adjunktusa és *Garamszegi István*, a MEFAG termelési előadója.

Tagok: *Barna Tamás*, Sopron EFE, *Agócs József*, Sopron EFE, *Bartha Dénes*, Sopron EFE, *Babitzki József*, Mátra-Nyugat Bükki EFAG, *Csepányi Péter*, Mátra-Nyugat Bükki EFAG, *Garamszegi István*, Mátra-Nyugat Bükki EFAG, *Grédics Szilárd*, Mátra-Nyugat Bükki EFAG, *Varga Béla*, Mátra-Nyugat Bükki EFAG, *Bodor László*, Mecseki EFAG, *Szónyi János*, Mecseki EFAG, *Marjai Zoltánné* OEE, *Madas László*, Pilisi Parkerdőgazdaság, *Lehóczky István*, Erdészeti és Vízügyi Szakközépiskola, Barcs, *Gyöngyössi Péter*, Fertő tavi Nemzeti Park, *Ormos Balázs*, Tanulmányi Erdőgazdaság, Sopron.

DUSKA JÓZSEF: A természetszerű erdőgazdálkodás korlátairól

Tisztelt Közgyűlés, Elnök Úr, Tisztelt Vendégeink!

A természetszerű erdőgazdálkodásról, annak reális lehetőségeiről, vagy inkább a korlátairól szeretnék néhány gondolatot átadni önöknek, a tömelletti szakember oldaláról. Némi alapot és tapasztalatot ad ehhez az ugyanazon területen eltöltött több mint 10 év.

A természetszerű erdőgazdálkodás eleve feltételezi a természetes felújítást, az erdeink változatosságának és ebben rejlő hatalmas genetikai értékének megőrzését. Ehhez viszont a makktermésekhez igazodó gazdálkodásra van szükség, ami nem teszi lehetővé az évente közel állandó tömegű és fafajú használatot. Hiányzik a türelem az erdővel szemben, ami sokszor elhamarkodott lépéseket eredményez. Hiányzik ugyanakkor a türelem a gazdálkodóval szemben, aki ezt szeretné megvalósítani. A jelenlegi gazdasági környezet nem kedvez a hosszú távra tervező, szakszerű erdőgazdálkodásnak.

Mindezekon túl a természetszerű erdőgazdálkodás legnagyobb biológiai akadálya a túlszaporodott nagyvadállomány, ami sok helyen lehetetlenné teszi a természetes, és sok esetben a mesterséges felújítást is. Olyan területen dolgozom, élek, ahol kerítések nélkül elképzelhetetlen egy fiatalost felnevelni, sőt fontolgatni kell egy-egy erdőréz újra bekerítését (fenyő) a hántáskár elkerülése miatt. Sok támadás ér a vadgazdálkodók részéről, mondván, azért van nagy vadkár, mert kikerítettük a vadat az erdőből, annak kára koncentráltan jelentkezik.

Meggyőződésem, a jelenlegi vadkárként megjelenő lerágott, összetört fiatalosoknál sokkal nagyobb jelentősége van annak, hogy az újulat nem jelenik meg, mert a nagylétszámú vadállomány még makk korában megessi.

Ennek bizonyítására próbáltunk mintakerítéseket elhelyezni a területen. Ezek a kerítések nagyon kicsik, csak 10x10 métereseek, de tökéletesen alkalmasak arra, hogy ne zárjanak ki semmilyen hatást az erdőből, kizá-

rolag a nagyvadat. Ugyanúgy éri továbbra is az aszály, a savas eső, a rovar vagy pocokrágás, csak a vad nem fér hozzá. Az eredménye pedig megdöbbentő.

Az eddig nudumként ismert öreg bükkösben, a barna avarból zöld szigetként emelkedik ki a szagosmüge, a szőnyegben zavartalanul fejlődő sűrű bükkújulat.

Elgondolkodtató! Aki netán kétkedve hallja, győződjön meg róla, szívesen látunk mindenkit.

Érdemes még elgondolkozni azon is, hogy erdeink növényvilága vajon mennyire másodlagos, milyen lenne egy normális vadlétszám mellett.

A vadtól védett kontrollterületek tanúsága szerint ugyanis az erdőgazdálkodástól elkülönített vadgazdálkodás eredményeként túlszaporodott vadállomány károsítása korántsem csupán az erdő fahozamát csökkenti – nem ritkán – hektáronként milliós értékkel egy vágásforduló alatt.

Az igazi veszteség az erdei ökoszisztéma egyensúlyának megbomlása, diverzitásának, állékonyságának, önfenntartó képességének csökkenése, sőt szélső esetben a termőhely teljes degradálódása.

E valós veszély elhárítása közös érdeke és feladata mindazoknak, akiknek kedves természetes környezetünk: a társtudományok művelőinek, természetvédőknek, a természetszerű és azért aggódó állampolgároknak, az erdő fenntartását élethivatásul választó erdészeknek és természetesen azoknak a vadászoknak, akik a vadászatban nem csupán a mások kárára üzhető exkluzív szórakozást látják.

Köszönöm a türelmüket.

Az elhangzottakhoz és a szakmai bemutatón látottakhoz hozzászólt még *Gerely Ferenc*, *Kertész József*, *Simon László*, *dr. Csötönyi József* és *dr. Nagybozsoki József* Sárospatak és Sátoraljaújhely választott területi országgyűlési képviselője.

SCHMOTZER ANDRÁS: Elnöki zárszó

Tagságunk széles körű támogatása, közreműködése tette lehetővé, hogy ebben, a magyar erdők és erdészek sorsát hosszú időre eldöntő, átmeneti időszakban példa nélkül állóan aktív, folyamatos volt propaganda munkánk.

A nagypolitika csaknem minden illetékes fórumán szóhoz jutottunk. A törvényhozó testület illetékes szervei és meghatározó személyiségei megismerték helyzetünket, legégetőbb problémáinkat. Nyílt parlamenti interpellációk, országos politikai fórumok és rendkívül fontos, jól időzített egyéni akciók hosszú sora bizonyítja, hogy felvállalták ügyünk felelősségteljes szolgálatát. Ugrásszerűen fejlődött a nyilvánossággal való kapcsolatunk is. Ösztönzésünk nyomán a tömegtájékoztatás eszközei többet foglalkoztak velünk – összességében pozitív hangon – az elmúlt év folyamán, mint korábban egy-egy évtized alatt.

Jelentőségének megfelelően kapott ebben helyet az erdő- és nagyvadgazdálkodás kapcsolatának rendezése, hiszen enélkül a természetszerű gazdálkodásra egyszerűen nincs lehetőség. Örömmel tapasztaljuk, hogy a magyar vadászok túlnyomó többsége maga is tarthatatlannak ítéli az erdőgazdálkodás és annak szerves részét képező erdei nagyvadgazdálkodás szétválasztására, sőt szembeállítására épülő rendszert.

Ugyanakkor az ún. terület vadászok legkedvezményezettebb rétege – alapjában véve nagyon is érthető módon – nem tud lemondani a társadalomnak milliárdos

nagyságrendű anyagi és felbecsülhetetlen erkölcsi károkat okozó, eleddig ingyen, sőt olykor nem kis haszonnal űzött exkluzív passziójáról, és ragaszkodik az ennek alapját képező, példátlanul túlszaporított, helyenként már-már valóságos ökológiai katasztrófát előidéző vadállományhoz.

Bonyolult politikai kérdésnek tüntetik fel a vadgazdálkodást és vadászatot, mennyiségtől, minőségtől, sőt eredetétől függetlenül minden áron védendő „nemzeti kincsnek” kiáltják ki a jelenlegi nagyvadállományt, melyet csak a letűnt politikai elit által kialakított struktúra lényeges elemeinek fenntartásával lehet megmenteni a pusztulástól.

Sajnálatos módon törekvésük – hagyományosan hírhedt kapcsolataik révén – a legmagasabb szinten is talál támogatókra. Nagy erőt és energiát köt le a ránk erőltetett állandó készenlét és szüntelen hadakozás, de szerencsére a nehezen túl vagyunk. Az elmúlt évben az elnökség a szakmai érdekek politikai szintű képviselőin kívül konkrét segítséget, gyakorlati lépésekben szükséges útmutatást is adhatott a kérdés rendezésére vállalkozó tagjainknak.

Az eredmény sajnos még nem teljes körű, de máris visszafordíthatatlan változások történtek.

Több erdőgazdaság jelentős tehertől mentesült és meggyőződött arról, hogy nem végzettszerű sorscsapás rajtunk a múltnak ez a legmakacsabban túlélő, torz hagyatéka.

Erdésmúzeum Pálházán

Augusztus negyedikén újabb – a múltat megőrző – épületet avathatott az erdésztársadalom. Pálházán *dr. Lenár György* erdőmérnök, erdészeti igazgató kalauzolt végig az ízlésesen berendezett, majd száz négyzetméteres állandó kiállításon. Mint mondotta, a gondolatot néhány régi fénykép adta a múzeum alapításához. Erdészek, vadászok, helybéliek, és a soproni erdészeti múzeumból *dr. Rácz Józsefné* segítségével ajándékozott tárgyak töltik meg a helyiségeket. Láthatjuk *dr. Járási Lőrinc* adományait, az 1891-ben vezetett erdészeti pénztári számadást, számlákat és leírást a korabeli vadászat szervezéséről, az értékesítésről.

Megtekinthetjük Varga Tibor adományát, az ERTI kubátort az ötvenes évekből, ahol a hossz ismeretével rögtön leolvasható az általt rönk térfogata. Láthatunk gömbfaköböző könyvet 1914-ből a pancsovai m. királyi erdőgondnokságtól.

Megtudhatjuk, hogy 1940-ben a helybéli Károlyi uradalom vadászsuhancokat keres. Nem kell sok fantázia, hogy mit szólnának a természetvédők, ha működés közben látnák a kiállítási tárggyá szelődült csemetekerti „vakondölő”-t. Korabeli leírásból megtudhatjuk, hogy a régi valsai Tisza-hídon keresztül Sátoraljaújhely–Nyíregyháza között mindössze másfél óra volt vasúton a menetidő, míg ma három óra az út. Láthatunk Károlyiak által július 28-án lőtt, de már teljesen feltisztult sarvastrófeát. Egyszerűen tanulságos és kellemes órát tölthetünk a vadonatúj tárlók között, ha Pálházán járva felkeressük az erdészeti és természetvédelmi gyűjteményt. *Krimszki János*, a kiállítás gondnoka szívélyesen vár mindenkit.

Erdésztársadalmunk köszönetet mondhat valamennyi alkotónak, támogatónak, és mindazoknak, akik segítettek az augusztusi megnyitóiig. Szívvel kívánjuk, hogy gazdagon gyarapodjon a gyűjtemény.

Pápai Gábor